

Preobrazba

(interpretativni esej)

Franz Kafka književnik je njemačkog jezičnog izraza. Iako djeluje u razdoblju ekspresionizma, njegovo stvaralaštvo bilo je autonomno pa se ne može svrstati niti u jedan avangardni pravac. Najpoznatije Kafkino djelo pripovijetka je *Preobrazba* u kojoj se prati postupnost preobrazbe Gregora Samse u kukca te dinamika odnosa unutar Samsine obitelji. Drugim riječima, Gregorova preobrazba utječe na dehumaniziranje odnosa unutar obitelji i otuđenje glavnog lika u njoj.

Naime, gađenje prema Gregoru nakon preobrazbe doprinosi njegovom fizičkom kažnjavanju što je rezultiralo socijalnim povlačenjem kukca, tj. Gregora. Točnije, nasilno ponašanje na njemu ostavlja duševne posljedice, a one se manifestiraju njegovim sniženim samopoštovanjem. To je u konačnici omogućilo obitelji potpunu kontrolu nad Gregorom. Iako se njegova situacija na prvi pogled čini bezizlazna, on se ni na koji način nije pobunio ili nastojao nešto promijeniti. Preplavljen beznađem dozvolio je da njegovom sudbinom upravljaju majka, sestra i otac. Ovaj nesvakidašnji „Sitz im Leben“ glavnoga lika, preobraženog u kukca s jabukom zabodenom u tijelu, nastoji se prikazati kao uobičajena pojava. To se očituje realističkim elementima kao što su hladan i objektivan stil pripovijedanja te duge rečenice zbog kojih cijeli tekst podsjeća na izvještaj. Takav stil pripovijedanja i samog čitatelja potiče da Gregorovu situaciju prihvati kao normalnu. Time Kafka ukazuje na problem nedostatka empatije među ljudima te daje uvid u posljedice koje to može ostaviti na pojedinca. Zapravo, jedina nit koja Gregora povezuje s ostatkom obitelji otvorena su vrata dnevnog boravka. Iz prikrajka svoje sobe kukac je pasivan promatrač svojih ukućana koji sjede okupljeni za stolom. Usprkos tomu da mu je kretanje zbog ranjavanja jabukom otežano, nastoji opravdati ponašanje svoje obitelji tvrdeći da su otvorena vrata dnevne sobe „dovoljna naknada“ za njegovo pogoršano stanje. Dakle, fizičko kažnjavanje uzrokovalo je duhovnu povredu koja je Gregora potaknula na izoliranost i pasivnost.

Orijentiranost članova Samsine obitelji na posao, novac i društveni položaj doprinosi dehumanizaciji odnosa unutar nje. Zasljepljeni financijskim problemima ignoriraju činjenicu da zanemaruju brata i sina. Iz tog razloga nitko se nije udostojao Gregoru odstraniti jabuku iz tijela. Prije preobrazbe glavni lik bio je zaposlen kao trgovački putnik i vraćao je očev dug. Nakon preobrazbe, kada više nije bio u mogućnosti financijski doprinosti obitelji, njegove zasluge bivaju zaboravljene, a obitelj se okreće poslu i nema vremena za skrb o Gregoru. Primjerice, njegova sestra razmišlja o tome kako može dobiti bolje radno mjesto, umjesto da pažnju posveti bratu preobraženom u kukca. Time Kafka osuđuje društvo koje narod tretira isključivo kao radnu snagu ili broj, a ujedno i hijerarhiju koja počiva na iskorištavanju slabijih. Usto, predviđa Drugi svjetski rat te prikazuje bespomoćnost pojedinca naspram totalitarno-terorističkih sila poput nacizma i komunizma. Zapravo, Gregor simbolizira jedan takav narod koji se podvrgava režimu i onima veće moći i društvenog položaja. Obzirom na to da je

Gregor nezaposlen, on financijski ovisi o svojoj obitelji te im se zbog straha i bespomoćnosti pokorava. Strah i nemoć ujedno su i značajni ekspresionistički elementi, dok je spajanje stvarnih (obiteljski odnosi) i nestvarnih (Gregorova preobrazba u kukca) događaja element nadrealizma. U ulomku dominira estetika šoka. Stoga niti činjenica da je Gregor kukac niti jabuka koja mu je zarivena u tijelo nikoga ne začuđuju. Konačno, nakon Gregorove preobrazbe ljudskost je zbog usmjerenosti na posao iščeznula, a vedrinu i razigranost zamijenili su umor i tišina. Uzevši u obzir povijesni kontekst u kojem je djelo nastalo, može se reći da se obitelj Samsa raspada kao i ondašnja Austro-Ugarska Monarhija.

Zaključno, odnosi među članovima Gregorove obitelji postali su hladniji nakon Samsine preobrazbe zbog usmjerenosti na materijalna dobra. Nakon svoje metamorfoze, glavni lik usamljen je i odbačen od strane obitelji. Zarobljen u tijelu kukca, fizički i duhovno ranjen, našao se pred zidom i nema kuda pobjeći.

Aneta Kunac, 4. c